

Učitelské vyhoření

(Proč) trápí učitelky a učitele vyhoření?
Je školní psycholog ochranou?

Irena Smetáčková

Katedra psychologie

Pedagogická fakulta

Univerzita Karlova v Praze

Vstávej synku, musíš do školy!

Maminko, já tam nechci, oni mě tam vůbec neberou a smějí se mi. Opravdu tam musím jít?

Musíš, musíš, vždyť jsi učitel.

Nemožné povolání

- vysoká míra stresu
  - 72 % vyučujících zažívá mírný a 23 % silný stres (Fontana, 1993)
  - 42 % vyučujících se cítí pravidelně stresováno (Lens, 1991)
  - 60 % vyučujících pociťuje nadměrný stres (SZÚ, 2002)
  - 65 % vyučujících prožívá vážný stres ze žáků (Kohoutek, 2009)
- pomáhající profese
- pracovní podmínky
  - hluk
  - čas
  - žákovská heterogenita
  - zodpovědnost
  - prestiž
  - finance

Syndrom vyhoření u vyučujících

h vyhoření

ekt

e vy

nu

Projevy vyhoření: fyzické, kognitivní a emoční

é pr

cio-

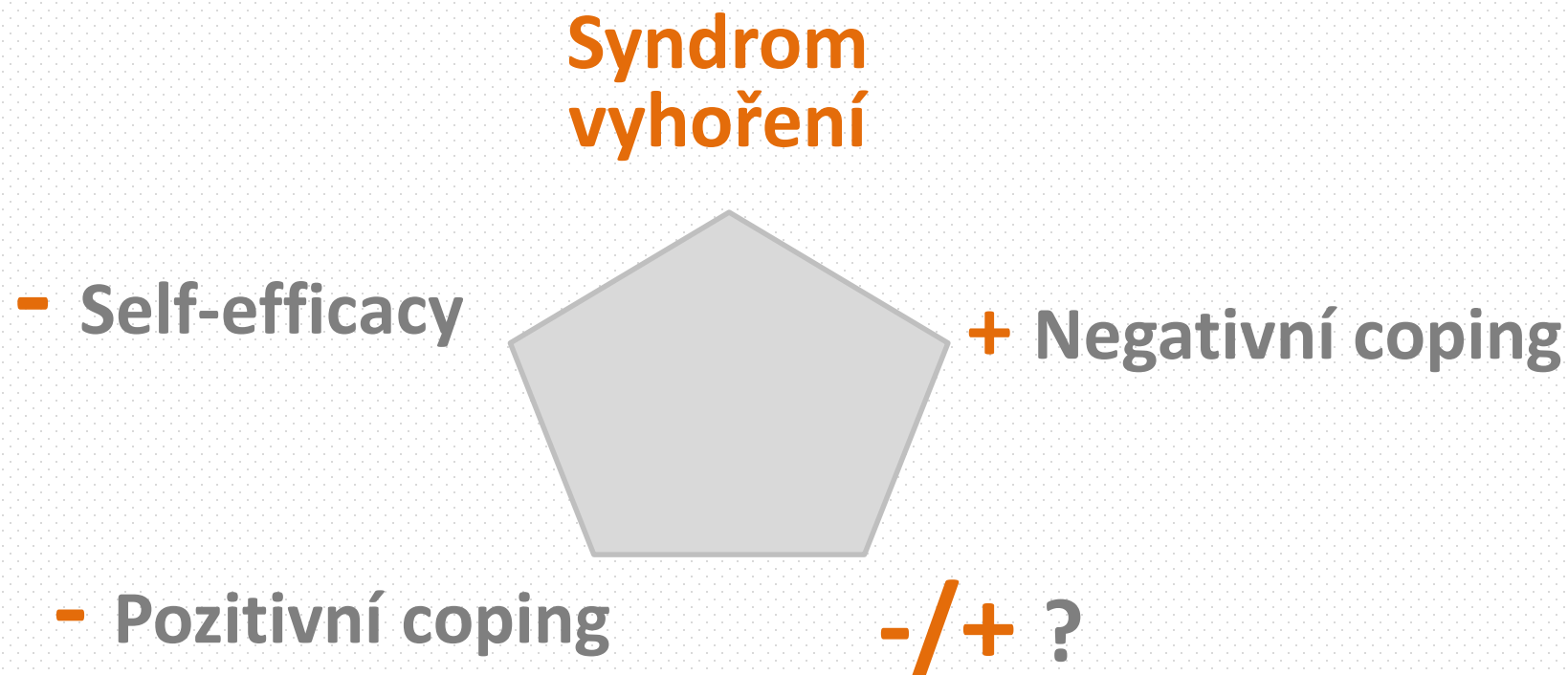
áky,

ová & Martinková, 2003; Polák, 2005)

VÝZKUM Učitelské vyhoření na ZŠ: institucionální, vztahové a intrapsychické faktory (GAČR, GA16-21302S)

CÍLE Deskriptivní / Explanační / Preventivní

METODOLOGIE

Dotazníkové šetření

- Osobně-profesní dotazník
- SVF 78
- SMBM
- USE
- ENRICHD SSI
- BDI II

Případové studie

- Dotazníkové šetření
- Pozorování
- Rozhovory s vedením
- Rozhovory s vyučujícími

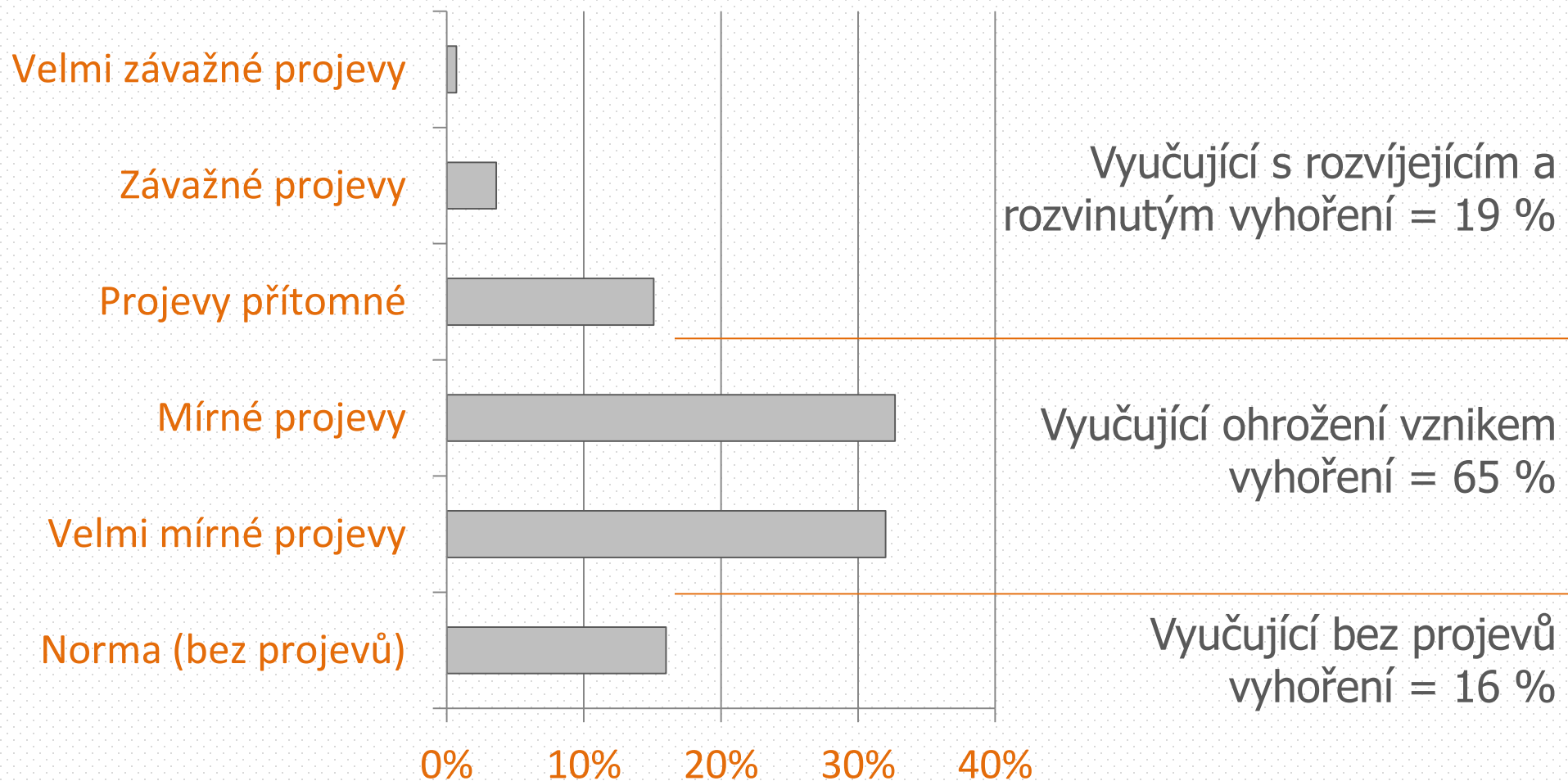
VÝZKUMNÝ SOUBOR

nereprezentativní soubor

oslovení: mail vedení všech ZŠ, pedagogická média,
učitelské asociace, ČMOS, NIDV

	ženy	muži	celkem	celkem %
1. st. ZŠ	934	42	976	40,8 %
2. st. ZŠ	639	220	859	35,9 %
1. a 2. st. ZŠ	96	463	559	23,4 %
celkem	2036	358	2394	
celkem %	85,0 %	15,0 %		

MÍRA PROJEVŮ VYHOŘENÍ

Průměrná hodnota = 3,14 (mírné projevy vyhoření), sd=1,05

SPOKOJENOST S PROFESNÍMI OBLASTMI

1 – velmi spokojen/a ... 4 – velmi nespokojený/á

4

Průměrná spokojenost

2,47 (sd=0,51)

■ muži ■ ženy

3

Korelace s vyhořením

0,291**

2

1

0,144**

Koleg. vztahy

Odbornost ve sboru

Vedení ZŠ

Technika

Učeb. materiály

Další vzdělávání

Spolupráce s rodiči

Příprava na VŠ

PPP a další instituce

Žák.schopnosti

Finance

ČŠI

RVP

Metod. podpora

Prestiž

MŠMT

průměr

0,202**

SOCIÁLNÍ OPORA

Průměr 0,01 (sd=1,0) min. -4,4 ... max. 1,1
Korelace s vyhořením **-0,232****

Škála vnímané kvality profesních vztahů ve škole

	Souhlas	Průměr	SD
Mezi svými kolegy a kolegyněmi se cítím dobře.	94,1 %	1,64	,610
Od vedení školy cítím porozumění a podporu.	83,5 %	1,83	,800
Často mám dojem, že si mě kolegové a vedení neváží.	11,8 %	3,25	,705
Ve škole mám lidi, s kterými můžu řešit své pracovní potíže.	93,9 %	1,51	,642
Nerad/a se účastním setkání s kolegy a kolegyněmi mimo školu.	19,2 %	3,22	,839
Alespoň jednoho člověka v naší škole považuji za skutečného přítele.	83,2 %	1,67	,843
Vím, že v případě sporu s žáky nebo s rodiči se za mě vedení postaví.	78,9 %	1,92	,849
Když mám pracovní problémy nebo pochybnosti, obávám se někomu svěřit.	16,2 %	3,24	,792
SUMA	-	13,86	3,894

Konflikty s vedením a s kolegy

Korelace s vyhořením **0,193** / 0,167****

ŠKOLNÍ PSYCHOLOG

Je na škole školní psycholog?	Podíl
Ano, na plný úvazek	8,5 %
Ano, na částečný úvazek	26,4 %
Ne	65,1 %

Statisticky nevýznamný trend pozitivního vlivu školních psychologů/žek na prevenci syndromu vyhoření, zvyšování pracovní spokojenosti a zlepšování pracovního klimatu.

Školní psycholog	Spokojenost	Klima	Vyhoření
Plný úvazek	2,36	13,61	40,54
Částečný úvazek	2,40	13,75	40,89
Ne	2,43	13,93	41,01

UČITELSKÁ SUPERVIZE

Realizují se na škole supervize?	Podíl
Ano, supervizi máme ve škole pravidelně	3,5 %
Ano, občas máme supervizi	15,7 %
Tuto službu znám, ale ve škole ji nevyužíváme	52,0 %
Ne, o této službě jsem nikdy neslyšel/a	27,5 %

Statisticky významný vliv supervize na zvyšování profesní spokojenosti a snižování projevů vyhoření.

Supervize	Spokojenost	Klima	Vyhoření
Ano	2,31	13,64	39,66
Ne	2,44	13,91	41,28

JAKÝ JE MECHANISMUS POZITIVNÍHO VLIVU SUPERVIZÍ NA PREVENCI SYNDROMU VYHOŘENÍ?

COPINGOVÉ STRATEGIE

Pozitivní copingové strategie

průměr   0,68 (sd=1,12)   min. -4,86 ... max. 4,20
Korelace s vyhořením   **-0,291****

Negativní copingové strategie

průměr   0,125 (sd=0,97)   min. -3,04 ... max. 3,4
Korelace s vyhořením   **-0,553****

ZÁVĚRY

- u 1/5 vyučujících jsou přítomny rozvinuté projevy vyhoření
- až 2/3 vyučujících jsou ohrožení vznikem vyhoření
- směr prevence:
  - systémové změny (finance, prestiž, diskurz)
  - prohlubování učitelských kompetencí v pregraduálním a celoživotním vzdělávání (rodiče, heterogenita tříd)
  - význam kolegiální podpory (zejména od vedení)
  - techniky kolegiálního sdílení (intervize, supervize, mentoring)
  - nácviky funkčních strategií zvládnání stresu
  - pozitivní role školních psychologů/žek

DĚKUJI ZA POZORNOST

Irena.Smetackova@pedf.cuni.cz